

során ennek sem kívül, sem belül nem találtuk látható nyomát a föld felszíne felett, a teljes egészében 18–19. századi építésű templom további kutatásáról lemondunk.

Munkatárs: Rácz Miklós (ÁMRK).

K. NÉMETH ANDRÁS

263. Mohács, Millenniumi lakópark
(Baranya megye) I

2003. június 23–30. között próbafeltárást végeztünk a 3291/7 és a 3291/9 hrsz. telken. A lelőhely a Bég-patak mentén, a mohácsi DNY-i elkerülő út közelében, az úttól K-re húzódó lapos domboldalon fekszik, a kopott, apró felszíni leletek alapján ÉK–DNY-i irányú 100–150×250–300 m kiterjedésű telep.

A település korának és jellegének meghatározására két szelvényt nyitottunk a területen.

Mindkettőnél a 2. ásónyomban, a humusz alján (40 cm mélyen), alig körülhatárolható foltban néhány cserép- és állatcsonttöredék került elő. Az I. szelvény D-i végén a szabálytalan alakú kis gödrök, beásások nyomát még kb. 20 cm-ig lehetett követni, a laza, humuszos betöltésében nem került elő régészeti lelet.

A lelőhely – nagyon vékony települési réteggel, elpusztult (lekopott) régészeti jelenségekkel jelzett – kora a felszíni gyűjtésből származó leletekkel határozható csak meg.

NAGY ERZSÉBET

264. Mosonmagyaróvár, Frankel Leó utca
(Győr–Moson–Sopron megye) Rő

A részletes tanulmányt lásd a 65. oldalon!

ASZT ÁGNES

265. Mórág, Kismórág, Öregtemplom-dűlő
(Tolna megye) Kö

A Mórághoz tartozó Kismórág vasútállomása közelében, az Öregtemplom-dűlőben 1959-ben Mészáros Gyula középkori templomot és temetőt azonosított lakossági bejelentés nyomán. A templomot az első katonai felmérés is feltünteti.

Kismórágyon, az országúttól a vasútállomásra vezető út hídjával átellenben, az út É-i oldalán magányos pince áll, amely mögött meredek löszfal található. A présházról KÉK-re magányos ház áll, amely részben a tovább folytatódó löszdomb elhordása után épülhetett. A présház és lakóház közötti, és az alatta (a ház irányából a dombra) vezető ösvénytől D-re, sűrű bodza- és akácerdőskében található a templom omladékai egy kb. 1 m magas kiemelkedésen, amelynek Ny-i széle részszerűen szakad le. A Ny–K irányban húzódó, ovális területen Ny-i és K-i részén figyeltem meg egy-egy kőcsoportosulást (helyi, fényes, barnás színű kövekből) 2003. április 23-i terepbejárásomkor. Téglatöredéket mind-

össze egyet találtam, embercsont nem volt a felszínen. A földnyelv D-i szélén kb. 0,5 m magas kiemelkedés húzódik végig a présház fölött. A templom feltehetően sértetlen, valószínűleg csak a temető semmisülhetett meg részben a löszfal elhordásával.

A templomhoz tartozó középkori (Mórág?) falut nem sikerült azonosítanom; a templomhelytől É-ra, az emelkedő domboldalon és a dombtetőn továbbá a templomtól Ny-ra fekvő legelőn mindenesetre nem fordultak elő cserepek. A falu bizonyosan a templomtól D-re, a Lajvér-patak partján feküdt, talán tőle DK-re, a mai lakóházak helyén, ahol a patak és a domboldal között szélesebb terasz található.

K. NÉMETH ANDRÁS

266. Mőcsény határa
(Tolna megye) Á, Kö

Zsibrik középkori templomáról egyetlen adatunk az első katonai felmérés, amely a falutól É-ra templomromot jelöl. Egy helyi kiadvány szerint a templom romjai a falutól É-ra fekvő bozótosban találhatóak. 2003. április 23-án egyedül végeztem terepbejárást, 29-én pedig Ódor János Gáborral mértük fel hozzávetőlegesen a romokat.

A bozótos a falu Ny–K irányú utcatorlától É-ra fekvő, hasonló irányú temető DK-i részéhez csatlakozik. A temetőtől egy felhagyott mélyút választja el, DDNy felé meredek oldalon ér véget.

A kb. 18×25 m-es, ovális, K felé kissé emelkedő területen található omladékok alapján következtethetünk a templom méretére és elhelyezkedésére. A terület É-i részén, a mélyút közelében egy kb. 1,2–1,5 m magas, rózsaszínes fehér színű, téglaporos-meszes habarccsal rakott kőfal látható, amelynek belső falsíkja 2–2,5 m hosszan követhető, külső síkja a ráakódott omladék és humusz miatt nem állapítható meg. Folytatásként, KDK felé egyre magasodva egy teljesen föld alatt lévő, íves fal 2–3 m széles omladéka is látszik. Feltehetően kb. 1,5–2 m magasán álló felmenő falról van szó, tetejét talán csak a humusz borítja. A tájolás alapján a felmenő fal feltehetően az É-i templomhajó K-i szakaszával, az íves omladék pedig a szentélyzáródással azonosítható. A D-i hajófal enyhe, néhány 10 cm magas, Ny–K irányú kiemelkedéseként észlelhető, kb. 5 m-re a falcsonttól, a Ny-i záródás a „szentélytől” jó 10 m-re sejthető. A templomot körítőfal vette körül, ennek omladéka D-en és Ny-on határozott 1,5–2 m széles sávként kirajzolódik, É-on pedig belefut a feltehetően a középkorban még nem létező, 1,5–2,5 m magas mélyútba, amely megsemmisítette maradványait. A D-i körítőfal egy kb. 2 m hosszú, 70 cm széles szakaszának belső falsíkja is követhető.

Embercsontot a felszínen elvértve találtam, a mélyút falában egyáltalán nem látszanak jelenségek. A templom – kikövetkeztethető kis mérete (kb. 5×10–12 m), a felmenő fal szabályos keleteltsége alapján – vélhetőleg Árpád-kori eredetű, a gótikában tovább nem bővített kis falusi templom. A templomhoz tartozó települést a

bozótostól Ny-ra, a Rák-patak felé lejtő domboldal szántott részein azonosítottuk az útig, azonban bizonyosan a patak partjától húzódott fel a dombtetőig.

Fekete-völgy: Egyed Antal 1829-es összeírásában Szálka határában, a „czerno Dolinoban” templomhelyet említenek. Ez a dűlőnév ma nem létezik, viszont magyar megfelelője, a Fekete-völgy megtalálható a Szálkával szomszédos Mőcsény Szálka felé eső határában.

A grábóci bekötőút mentén folyó patak K-i felén található keskeny szántáscsíokban nem mutatkozott lelet, de a tőle K-re húzódó kiterjedt erdőben fekvő Fekete-völgy bejáratánál egy kb. 100×100 m-es, négyzet alakú tisztáson, fiatalabb erdőrészben, a kis fák tövében és vakondtúrásokból kevés középkori cserepet gyűjtöttem.

A tisztásról É-ra az erdőben a domboldal meredeken emelkedik, de a K felé fekvő enyhe domboldalon talán tovább folytatódik a lelőhely; esetleg a templom is erre kereshető, amennyiben lelőhelyünk azonos a leírásban szereplő hellyel.

A lelőhely talán a bekötőút É-i felén található középkori település része, amelyet 1995-ben Ódor János Gábor lokalizált.

K. NÉMETH ANDRÁS

267. Muraszemenye, Gály parlag

(Somogy megye) Á

Régészeti szakfelügyelet során észleltük a lelőhelyet (0702. sz.) az M70-es út 7+400 km és 7+350 km közötti szakaszán.

Korábban, 2001 májusában szondázó feltárást végzett Száraz Csilla a lelőhelytől mintegy 150 m-rel DK-re, amely negatívnak bizonyult. A megelőző terepbejárás során a területen késő középkori, kora újkori edénytöredékeket találtak.

A leletmentésre 2003. május 5–8. között került sor. A terület ÉNy-i részén egy Mura holt ág van, a mellette lévő domb szélén mutatkoztak a régészeti jelenségek. A humuszos munkát a 7+395 km-nél kezdtük meg a holt ággal párhuzamosan, a nyomvonal teljes szélességében. DK-i irányban haladva a 7+395 km és a 7+360 km közötti területet, valamint a 7+341 km-nél egy szondát vizsgáltunk át. Az átnézett több, mint 1300 m²-nyi terület DNy-i felén összesen 9 régészeti objektumot tártunk fel, amelyek leletanyagát az Árpád-korra lehet keltezni. Az objektumokból a kerámiaanyag mellett patics, állatcsont és egy fenőkö került elő. Az objektumok egy részét egy világháborús lövészárk vágta, szélük helyenként bolygatott.

A lelőhely minden valószínűség szerint DNy-i irányba, a Mura holt ága felé tovább folytatódhatott, de ezt a területet a gyorsforgalmi út földmunkái már jelentősen megbolygatták a domb szélének elbontásával. Itt egy időszakos, kisebb Árpád-kori teleprész feltárását sikerült elvégeznünk a leletmentés során.

Munkatárs: Tokai Zita Mária.

HORVÁTH LÁSZLÓ

268. Muraszemenye, Hosszú-dűlő

(Somogy megye) Á

A lelőhelyen (073. sz.) a leletmentésre 2003. május 14–20. között került sor. A humuszos munkát 5–10 cm mélyen, a nyomvonal Ny-i részén 20 m, a K-i részén 15 m szélesen végeztük. A középső részen egy közlekedési sávot hagytunk szabadon.

Az átvizsgált több, mint 9000 m²-nyi területen 12 objektumot tártunk fel, amelyek három helyszínen sűrűsödtek. Az 1–6. sz. objektumok szinte egy vonalban jelentek meg. Tőlük mintegy száz méterre kerültek elő a 8–10. sz. objektumok. A 11–12. sz. objektumok, feltehetőleg kovácsgödrök külön egységnek tekinthetők, ezek egy újabb üres felület után mutatkoztak. Az objektumokból kerámiaanyag mellett jelentős mennyiségű agyaggolyó, valamint patics, állatcsont, vassalak és egy agyaggyöngy került elő, melyek az Árpád-korra keltezhetők.

Itt egy kisebb Árpád-kori telep volt, amely leletanyaga a közeli 705. sz., Muraszemenye, – Aligvári-mező lelőhelyen szórvaosan előkerült anyaggal egykorú.

Munkatárs: Tokai Zita Mária.

HORVÁTH LÁSZLÓ

269. Murga, Temető

(Tolna megye) R, Kö

A falu K-i szélén, a Murgai-víz D-i partján emelkedő dombon van a jelenleg is használt temető. A hagyomány szerint itt (a temető ÉNy-i szélén) állt a régi templom. Jelenleg (2003. április 15-én) sok – a sírokról és a környékükről kiszedett – gaz fedi ezt a területet. A síroknál egy-két középkori cserepet, habarcsot találtam. A templomtól Ny-ra, a szántásban rézkori cserepeket gyűjtöttem. A középkori falu a templom alatti lejtőn lehetett, de ez most bozótos erdő, így megfigyelésre alkalmatlan.

MIKLÓS ZSUZSA

270. Nagykanizsa határa

(Zala megye) Ő, R, B, V, Rő, N, Á, Kö

2003 őszén végeztünk terepbejárást az M7 autópálya Sormás–Nagykanizsa (215,5–206,2 kmsz.) közötti és Nagykanizsa–megyehatár (206,2–186,7 kmsz.) közötti szakaszain. Ezekben a szakaszokon 1992-ben dr. Horváth László, 2001 őszén és 2002 tavaszán Fekete Csanád végzett terepbejárást. Mi 2003-ban már nemcsak a főpályán, hanem az úgynevezett kapcsolódó utak által érintett területeken is elvégeztük a lelőhelyek felderítését.

Békás-tó: A régi 7-es út melletti trafóállomástól ÉK-re, az úgynevezett Békás-tóból a Péterfai patakba folyó ér keleti, meredek partoldalán a friss szántásban néhány vörös és fekete foltot észleltünk. A 200×120 m kiterjedésű lelőhely (712. sz.) korát nem lehetett megállapítani, mivel nem találtunk cserepet. Tapasztalataink szerint a település őskori lehet.